

SOÓS ESZTER PETRONELLA

MAGYARORSZÁG-KÉP VAGY ÖNARCKÉP? ESETTANULMÁNY A 2010–2020 KÖZÖTTI IDŐSZAKBÓL

KIVONAT: A történelmi távlat hiánya és a diplomáciai archívumok zártsága miatt nem lehet kimerítően értékelni azt a Magyarország-képet, amellyel a közelmúlt francia elnökei és kormányai dolgoztak. Fordulhatunk azonban nyílt forrásokhoz, például sajtócikkekhez, hogy a szerkesztőségek és az újságírók Magyarországról alkotott elképzeléseit elemezzük. Egyes szerkesztőségek képének az értékelése természetesen részleges elemzést eredményez, de további hasonló vizsgálatokkal teljesebb és tágabb képet kaphatunk. Ebben az esettanulmányban a *Le Figaro* francia jobboldali lap egyes Magyarországgal kapcsolatos cikkeit tekintjük át. Mint elemzésünkben kiderült, a kirajzolódó kép éppúgy francia önarckép, mint magyar portré. A jelenség a francia jobboldali mozgalom politikai és üzleti vonatkozású belső kihívásaival magyarázható.

KULCSSZAVAK: Le Figaro, esettanulmány, szuverenizmus, konzervativizmus, jobboldal, média, hírtérték

A nehezen megfogható Magyarország-kép nyomában

Nehéz feladat a 2010 és 2020 közötti francia Magyarország-képről tudósítani. A feladat ugyanis – ártatlannak tűnő megfogalmazása ellenére – komplex. Valójában úgy áll a helyzet, hogy a „2010 és 2020 között” az egyetlen magyarizációt nem igénylő elem benne.

Elsőként azt kell eldönteni, mit értünk Magyarország alatt. Nyilván nem a földrajzi Magyarországot, turizmust és országimázst. Nyilvánvalóan a magyar politikáról van szó. De mire kell gondolni ezen belül? A kormányzatra, a kormányzó és ellenzéki pártokra, a magyar külpolitikára, vagy a magyar Európa-politikára? Bár Budapestről nézve azt gondoljuk, hogy a fentiek mind fontosak, a külső szemlélő válogatósabb. Azt nézi elsősorban, ami számára fontos. Ezért már az is információértékkel bír, hogy mely magyar vonatkozású ügyek érik el a francia figyelem ingerküszöbét. Ugyanakkor feltételeznünk kell, hogy a figyelem magától értetődően irányul a (mindenkori) magyar kormányzatra, különösen, ha a tevékenységének nemzetközi és európai uniós jelentősége van¹. Az országkép és a kormányzat nemzetközi összefolyásának nyelvi megjelenítője a sajtónyelvben a *szinekdoché*, vagyis amikor a főváros, az ország, a kormányzat nevét egymásnak megfeleltetve használják.

Másodszor: mérlegelendő, hol található az elemzendő Magyarország-kép. Azt vizsgáljuk, hogy a francia lakosság mit gondol Magyarországról? Ez a kép felrajzolható például helyi jelenlét és kvalitatív interjúzás, illetve reprezentatív közvélemény-kutatás révén. Vagy netalán azt nézzük, amelyet a francia kormányzat ápol Magyarországról? Ez módszertanilag problémásabb: hiányosak az elérhető forrásaink, és sokáig azok is maradnak. Korábbi korszakok esetében elérhetőek levéltári anyagok, visszaemlékezések, a résztvevők az idő

1 Beszédes példa, hogy a francia Szenátus 2020 végén Magyarország és az Európai Unió viszonyáról készített jelentést, nem egyszerűen a magyar folyamatokról: Bizet-Gattolin-Leconte 2020.

eltérére tekintettel nyitottabbak a beszédre. A jelenkor esetében azonban forráshiányos környezetben mozgunk. A levéltári anyagok nem hozzáférhetők. Akik francia kormányzati oldalról beszélhetnének a kétoldalú kapcsolatokról, politikai vagy diplomáciai beosztásuk okán nem érdekeltek ebben. Nyilatkozatukat nem vagy aránytalanul nagy munkával lehetne forráskritikának alávetni (2010 óta négy francia nagykövet járt Budapesten – René Roudaut, Roland Galharague, Éric Fournier és az e sorok írásakor is hazánkban dolgozó Pascale Andréani – s közülük csak Roudaut nincs már aktív diplomáciai szolgálatban).

Ez azért gond, mert a nyilvános és a nem nyilvános Magyarország-kép elterjed egymástól. Beszédes eset például Éric Fournier Budapestre akkreditált nagykövet esete, aki nyilvánosan fegyelmezetten követte kormánya Orbán-kormányval kritikus irányvonalát, és nem képviselte azt a jóval barátságosabb személyes álláspontját, amelyet bizalmas diplomáciai táviratokban küldött Párizs-nak. Erről azért tudunk, mert Fournier nagykövet távozása előtt – egy azóta is feltáratlan háttérű szivárogtatás eredményeképpen – nyilvánosságra került egy jelentés, amelyben a nagykövet sokkal megértőbben állt a magyar kormányzat politikájához, mint nyilvánosan. Fournier többek között kritizálta a nemzetközi sajtó hozzáállását, és a magyarországi antiszemitizmus-veszély diskurzusát szembeállította a francia és német muszlimok antiszemitizmusával². Ezzel kapcsolatban aztán érdekes politikai vita és narratívaépítési verseny indult a francia és a magyar nyilvánosságban is³.

Így tehát harmadik pontként kimondhatjuk: ami forrásként nyilvánosan elérhető, az anekdotikus, ezért problematikus. Persze a sajtó, ha tetszik, mint nyilvános felszín elérhető és kutatható. E felszín áttekintése azonban nem „a” franciaországi Magyarország-kép feltárásához vezet, hanem egy-egy sajtótermék Magyarország-képének a megismeréséhez. Ez hozzátesz a tudásunkhoz, különösen, ha befolyásos sajtótermékről van szó, de ez csak az egész egy részét mondja el. Átfogó sajtókép-bemutatóra aligha vállalkozhatnánk, olyan hatalmas mennyiségű a feldolgozandó nyersanyag. Az elmúlt évtizedben Francia-

2 Reuters 2018.

3 Soós 2018.

országban is teret nyert az online, 24 órás híerverseny, így most olyan mennyiségű információ jelenik meg, hogy annak archiválása, rendszerezése, elemzése egyértelműen meghaladná egy szerény könyvfejezet kereteit.

A Le Figaro mint mintavételi hely

A fentiek és a rendelkezésünkre álló mozgástér mérlegelésével az alábbiakban reálisan arra vállalkozhatunk, hogy egy kiválasztott franciaországi sajtótermék Magyarország-képét feltárjuk, magyarázzuk, ütköztessük. Az elemzés során a cél a Magyarország-képet befolyásoló mozgatórugóknak, szűrőknek a meghatározása.

A kiválasztott sajtótermék a legismertebb francia jobboldali-konzervatív lap, a *Le Figaro*. E választás kikapcsolja a francia elnökváltások okozta ideológiai-kormányzati fordulatok problémáját. A *Le Figaro* ideológiailag a korszak egészében, a korszak jelentős részében pedig pártkötődést tekintve is közel áll a magyar kormányzó párthoz, a Fideszhez (amely az évtized egészében kormányzott Magyarországon). Ez a helyzet finomabb elemzést tesz lehetővé, mint olyan politikai lapok esetében, ahol az ideológiai vagy pártközelség még a feltételezés szintjén sincs meg (ráadásul a *Le Monde* és a *Libération* archívumai egy fokkal nehezebben is kereshetőek, mint a *Le Figaro*). A *Le Figaro* online oldala továbbá a többi nagy országos napilap weboldalánál messze látogatottabb, 2021 októberében⁴ például csak az orange.fr portál előzi meg az egyedi látogatások tekintetében⁵. A nyomtatott lapok versenyében⁶ egyébként a centrista-liberális *Le Monde* több mint másfélszer olvasottabb, mint a *Le Figaro*. Utóbbi viszont több mint másfélszer annyi embert ér el, mint a baloldali *Libération*, amely az online versenyben is alaposan lemaradt a másik két vezető politikai napilaphoz képest.

4 ACPM 2021b.

5 Az oldalletöltések esetében már árnyaltabb a kép, a *Le Figaro* mintha nehezebben vezetné tovább a kattintókat újabb és újabb linkekre, ami a lap hirdetői értékét csökkenti.

6 ACPM 2021a.

A kutatás menete

Az alábbiak szerint járunk el: először is a *Le Figaro* archívumában áttekintjük az *Actualité* rovatban található 2010 áprilisa után megjelent cikkeket. (Ezzel reményeink szerint a mélyebb és tartalmasabb anyagokra szűrünk, elkerülve a 24 órás hírgyár termékeit, a „Flash” néven is futó gyors híreket, illetve azokat a hírügynökségi anyagokat, amelyeket egyszerű „hírpakolás” révén tettek fel, miközben tisztában vagyunk vele, hogy módszerünk bizonyos mértékben korlátozza is az áttekintett anyagok körét⁷). A mintavétel során azokat a cikkeket vizsgáltuk, amelyeknek a címében szerepel az *Hongrie* (Magyarország) szó. Ezzel évi maximum egy-két tucatra, azaz kezelhető mennyiségűre tudtuk csökkenteni az átnézendő cikkek számát. Ugyanakkor esetenként engedélyeztük a kutatói-szakértői mintavételi szubjektivitás érvényesülését is egyes relevánsnak gondolt, de a címben az *Hongrie* szót nem mutató anyagok esetében.

A vizsgálat során először azt a kérdést tettük fel, hogy melyek azok a témák, amelyek nagy, rendszeres és visszatérő figyelmet kapnak (azaz: hogyan alakulnak hírszelekció nagy vonalai). Az érdekelt bennünket, hogy a francia érdekeket érintő kérdések vagy a valamilyen formában Franciaországhoz, a francia politikához kötődő ügyek nagyobb hangsúlyt kapnak-e. Másrészt arra voltunk kíváncsiak, hogy a megszólalók és a megszólalások mennyire törekedtek a kiegyensúlyozottságra (pl. magyar kormányzati és ellenzéki megszólalók is megjelennek-e). Végül, azt a kérdést tettük fel, hogy az újságírói jelzők és értékelések mire engednek következtetni.

7 A szűkítés és kizárás mértékének vizsgálatára, ellenőrzésképpen szűrők beállítása nélkül keresést futtattunk az ételjegyek piacának az átalakítása kapcsán, a Magyarország szót, illetve az érintett francia cégek (Sodexo, Le Chèque Déjeuner, Edenred) neveit használva egyszerre keresett kulcsszavakként. A három keresés két egyértelműen releváns cikket dobott ki: egy 2012-es AFP-anyagot arról, hogy a francia külügy berendelte a magyar nagykövetet az államosítás miatt (AFP, 2012), illetve egy 2021-es – vagyis a vizsgálati időszakon túlmutató anyagot arról, hogy a Sodexo megnyerte a jogi eljárást a magyar állam ellen, és így kártérítésre jogosult (AOF, 2021). Hasonló keresést folytattunk a Suez és Pécs kulcsszavak beírásával, ez a keresés nem adott releváns találatot (a vízművek pécsi átvételének ügyéről van szó, amely a vizsgálati időszakunk előtt kezdődött, 2009-ben, de releváns ügynek számít).

A kortárs nyilvánosság szerkezete mint kontextus

A francia média korábban is meglehetősen harcos volt, elég csak az olyan pártok, ideológiák mellett elkötelezett újságokra gondolni, mint a *Libération*, a *Le Monde*, a *Le Figaro*, a katolikus *La Croix*, vagy a kommunista *L'Humanité*. Ezek a lapok létező politikai keresleteket szolgálnak ki. Olyan piacokat, amelyek a saját véleményüket akarják hallani és látni. Az ún. politikai homofília, azok társaságának keresése, akikkel egyetértünk, offline is létező jelenség. Az elkötelezett lapok olvasása ennek egy lehetséges megjelenési formája. A jelenség online még erőteljesebbé válhat. A közösségi platformok algoritmusainak célja az, hogy az adott oldalon maradjunk. Ezért olyan tartalmakkal kínálnak bennünket, amelyeket szeretünk, és még véletlenül sem idegesítenek fel bennünket (mint az olyan cikkek és források, amelyekkel várhatóan nem értenénk egyet). Ez a buborékjelenség néven ismert folyamat megnehezíti a kommunikációt a politikai táborok között, egyben radikalizálja is őket, a politikai verseny logikáját a korábbinál inkább centrifugálissá, mozgósításra fókuszálttá teszi⁸. Ebben a keretben arra számíthatnánk, hogy a magyar kormányfő, kormánya és pártja megítélése egyre erőteljesebben szimpatizáló kellene, hogy legyen a jobboldali *Le Figaro* hasábjain. Ám megfigyelésünk alapján, mint látni fogjuk, nem ez történik, a *Le Figaro* nem követi le ezt a folyamatot, kétértelmű marad. Erre egy – később bemutatandó – lehetséges magyarázat a francia, jobboldali sajtó- és médiapiac átalakulásában keresendő. A radikalizálódás részben megtörténik ugyan, de nem a *Le Figaro* hagyományos hasábjain⁹.

8 A francia Fondapolegy friss kutatása – amely nem mellesleg ismét a francia társadalom jobbra tolódásáról számol be – maga is a buborékjelenségben látja a közélet „hiszterizálódásának” az okát, jelezve, hogy a megkérdezettek 72%-a nem bíz a hagyományos médiában: Boichot, 2021.

9 A radikalizálódás jelenségének részletes elemzése ezért nem része ennek a tanulmánynak.

A Le Figaro „Magyarországról” 2010 és 2020 között

A kezdetek

A Fidesz 2010-es győzelméről és a vörösiszap-katasztrófáról tudósító cikkek után uniós felütéssel indul az évtized. Ez logikus, hiszen nem sokkal a második Orbán-kormány hivatalba lépése után Magyarország vette át az EU Tanácsának a soros elnökségét (2011. január–június). Ekkor már zajlottak viták Európában a magyar kormány politikájáról (például a frissen elfogadott kettős állampolgárságról szóló jogszabály, vagy éppen a médiatörvény kapcsán). Ezekről a *Le Figaro* is beszámol, nemcsak magyar szemszögből: például Robert Fico egykori szlovák miniszterelnök interjúját is olvashatjuk, melyben a Budapestről exportált „barna pestisről” értekeznek.¹⁰ A magyar EU-elnökség előestéjén Pierre Rousselin távolságtartó cikkben búcsúztatja a belga elnökséget, s fogadja a magyart, jelezve az Orbán-kormánnyal szembeni nemzetközi kritikák létét.¹¹ Stéphane Kovács ugyanarra a napra dátumozott cikke¹² a magyar elnökségről szintén nem kerüli meg a nemzetközi kritikák említését.¹³ Az év elején további cikkek jelennek meg arról, hogy viták keresztüzében kezdi meg a munkát a magyar elnökség.

10 Kovacs 2010a.

11 Rousselin 2010.

12 Kovacs 2010b.

13 A magyar elnökség programjának ismertetése során Kovacs megjegyzi, hogy miután Orbán Viktor szembement az EU-val és az IMF-fel, elkezdtek „nacionalista provokátorként” tekinteni rá (maga is zárójelbe teszi ezt a kifejezést), továbbá utal a friss médiatörvényre, illetve a nemzetközi sajtó erősödő rezsimitikáira.

Alkotmány és rezsim

Az alaptörvény 2011. áprilisi elfogadása után felerősödik az alkotmányos vagy rezsimvita. Maurin Picard cikke 2011 áprilisában „nagyon vitatottnak” nevezi az új alkotmányt, annak szövegét pedig ultrakonzervatívnak minősíti.¹⁴ Több olyan cikk is következik ezután, amely a magyar rezsim természetével foglalkozik, például az igazságügyi átalakítások, a bírák nyugdíjazása kontextusában. A jogállamiság kérdése tehát nem évtized végi tematika a francia jobboldali sajtóban (a vita élénkségére jellemző, hogy a frankofón kultúrájú Trócsányi László magyar nagykövet 2012-ben a beszédes *Jogállam-e még Magyarország?* címmel írt anyagot a *Figaró*ba, közvetítve a magyar kormány igenlő válaszát¹⁵). 2013-ban több cikk,¹⁶ így egy eredetileg a *New York Times*-ban megjelent is¹⁷ foglalkozik Orbán Viktor és a magyar szélsőjobb viszonyával, illetve azzal a visszatérő tematikával, hogyan akarja a magyar miniszterelnök azokat a szavazókat is megszerezni, kiszolgálni a jobboldalon, akik cigányellenesek és antiszemiták (így az Éric Fournier nagykövet által is tematizált antiszemitizmus-kérdés a Jobbikhoz és a radikális jobboldali szavazók megszerzéséhez kötődő ügyként indult). Ebben az időszakban Orbán Viktor és a Fidesz egyébként jellemzően „konzervatív”, „ultrakonzervatív”, „nacionalista”, „populista” vagy „szuverenista” jelzőket kap a vizsgált cikkekben, a szélsőjobboldali jelző a Jobbikra vonatkozik egészen az évtized végéig, amikor a *Le Figaro* esetenként már nyugtázza a Jobbik mérséklődő mozgását és pozícióváltását.¹⁸ Igaz, nem konzisztens módon, a lap továbbra is alkalmazza a szélsőjobboldali jelzőt.¹⁹

Ha Trócsányi László nagykövet azzal nyitotta az évtizedet, hogy feltette a magyar jogállamiság létezésének kérdését, utódja, Károlyi György nagykövet a Covid-járvány örvén, a felhatalmazási viták fényében írt arról, hogy országa „egyáltalán nem vált diktatúrává”. A különleges intézkedések és jogrend kérdése

14 Picard 2011.

15 Trócsányi 2012.

16 Például Thédrel 2013a és 2013b.

17 Donadio 2013.

18 Mandeville 2018b.

19 Varga 2018a.

egyébként, ahogy a maga a Covid-járvány is, élénken foglalkoztatta a francia konzervatív sajtót. Egy „*Ursula von der Leyen rendre utasítja Orbán Magyarországot*” című cikkben például úgy találjuk, hogy valójában több ország speciális intézkedéseit is vizsgálándónak gondolják, ideértve Belgiumot és Németországot.²⁰ A 2020-as felhatalmazás kapcsán összességében inkább a kormánykritikus irány tűnik hangsúlyosnak. Egy-két illusztráció: a Lille-i Katolikus Egyetem egyik oktatója szerint például az Orbán-rendszer „már nem demokratikus, vagy liberális”, az Európai Bizottság válasza pedig „eléggyé félénkek”.²¹ Az egyik év végi, az uniós költségvetési tárgyalásokról szóló cikk pedig már bevezetőjében azt írja a magyar–lengyel párosról, hogy „a két ultrakonzervatív kormány a »vé-tőjával« kész a lomha gazdaságokat beáldozni az ideológiai makacsság oltárán”. Pedig 2020 még nem a szakítás éve, a Fidesz Európai Néppártból való távozása csak 2021-ben történik meg, de ennek előszele már érezhető. Egyébként az Európai Bizottság, esetleg Angela Merkel és a német partner ellentmondásosnak tartott, a magyar kormány politikájára adott válasza meg-megjelennek.²² Előfordul, hogy például a német CDU-CSU-t „Orbán életbiztosításának” nevezik.²³ Természetesen a mérleg másik oldalán időnként a merkeli migrációs politika kritikája is előkerül – összességében a magyar kérdés elemzésekor a német befolyás és álláspont sosem tűnik az olvasó számára messzi szempontnak.

Hangsúlyeltolódások

A jogállamiság ügyének tekintetében a hangsúlyok talán változtak a *Le Figaró*-ban az évtized végére. A vélemények esetenként karcosabbak lettek: 2018 februárjában például már azt olvashatjuk egy hosszú cikkben, mely elgondolkodik arról, hogy Orbán Viktor hisz-e a saját diskurzusában, hogy „harminc évvel később a Fidesz és vezetője már nem tűnik sem fiatalnak, sem igazán demokratá-

20 Rovan 2020.

21 Hubaut 2020.

22 Barotte 2019.

23 Mevel 2018c.

nak”²⁴ Bár az évtized elején is előfordul, az idő előrehaladtával pregnánsabban jelenik meg az „erős ember” kifejezés a magyar kormányfő személye kapcsán. Ugyanakkor a hosszú elemző portrék és elemzések is inkább az évtized végére jellemzők. Ez az érdeklődés erősödését jelzi. Mindez nyilvánvalóan nem független attól, hogy két-három kitöltött ciklus után egy-egy kormány és politikus nemzetközi relevanciája és beágyazottsága szinte automatikusan nő. Különösen igaz ez olyan nemzetközi kontextusokban, mint a 2015-ös migrációs válság. Utóbbi a magyar kormányfő vonzóságát és tekintélyét egyes francia jobboldali szavazók, így részben a *Le Figaro* olvasói körében is erősítette.

Vélhetően ezzel is magyarázható, hogy a *Le Figaro*-ban a kritikai megjegyzésekkel párhuzamosan olvashatók olyan cikkek, amelyek inkább az Orbán-szimpatizáns szavazóbázisnak szólnak, s a magyar kormányzati narratívába is illeszkednek. A 2018–2022-es ciklusban több vizsgált cikk is beszámol az Orbán-kormány natalista (gyermekvállalást bátorító) családpolitikájáról, illetve annak migrációhoz kapcsolódó ideológiai viszonyáról.²⁵ Érdekesség, hogy 2016 októberében egy igen hosszú anyag szól azokról a németekről, akik jobb életszínvonal reményében és migrációs aggodalmaik miatt úgy döntöttek, idejük egy részében vagy egészében Magyarországon kívánnak élni.²⁶ A szövegben paradox módon Kiszelly Zoltán magyar konzervatív politológus az, aki tompítja az üzenetet, mondván, a folyamat érdekes, de nem tömeges. Összességében a migrációs tematika és annak következményei 2015-től uralják a vizsgált magyar vonatkozású cikkeket, a krízis tetőfokán szinte minden más elhomályosító módon.

24 u.o.

25 Barral 2019., *Le Figaro* 2019., Changarnier 2020.

26 Kovacs 2016.

Háttérben a francia–francia viták

A 2015-ös migrációs krízis, illetve az – alábbiakban bővebben ismertetett – globális/lokális törésvonal 2017 óta jellemző franciaországi dominanciája²⁷ komoly kihívás elé állította a kétoldali támadás alatt álló francia republikánusokat. A hagyományos, elsősorban gazdasági alapú jobb–bal törésvonal mellé mintegy harminc év alatt felnőtt egy identitásügyeket is magába foglaló globalizációs-európai törésvonal, amely egy idő után látványosan szelte ketté a hagyományos nagy kormányzópártokat, a szocialistákat és a republikánusokat (lásd például az európai alkotmányos szerződés 2005-ös népszavazási sorsát²⁸ vagy akár Nicolas Sarkozy és François Hollande 2012-es kampányait²⁹). Összességében 2012-ig a hagyományos kormányzópártok képesek voltak arra, hogy a bázisuk e sokszínűségét kezeljék. A 2017-es elnökválasztási kampány azonban egyfajta gázpedálként szolgált a globális/lokális törésvonal számára³⁰, amelyet országos szinten dominánssá tett a republikánus François Fillon korrupciós vádaktól hemzsegő kampánya, Marine Le Pen második fordulóra jutása, s Emmanuel Macron végső győzelme.³¹ Emmanuel Macron köztársasági elnök, Marine Le Pen és pártjaik azóta együttesen érdekeltek abban, hogy kihasználják a hagyományos kormányzópártok kulturális megosztottságát, s kétoldali nyomás alatt tartásuk őket. A Szocialista Párt és a republikánusok (LR) mozgásain látszik is ez a dilemma, illetve a szándék, hogy a törésvonalakat visszabillentsek a korábbi jobb–bal dominanciarend felé.

27 Gougou-Perisco 2017.

28 2005-ben a franciák népszavazáson utasították el az európai alkotmányt létrehozó szerződés tervezetét, annak ellenére, hogy annak előkészítése Valéry Giscard d'Estaing volt francia államfő elnöke alatt történt az ún. Konventben, s hivatalosan minden releváns (kormányzásra esélyes) párt támogatta.

29 Mindkét vezető jelölt kettős kommunikációt folytatott. Egyszerre igyekeztek szólni Európa-barát, és EU-szkeptikus bázisukhoz: Hollande az ún. fiskális paktum megváltoztatását ígérte, Sarkozy pedig a schengeni rendszer ellen indított politikai támadást.

30 A jelenség átfogó elemzéséhez lásd: Fourquet, 2018.

31 Regionális, lokális, azaz önkormányzati szinten más a helyzet, ott a hagyományos kormányzópártok ellen tudtak állni a fordulatnak, elsősorban a Macron-pártnál és a Le Pen-pártnál mélyebb beágyazottságuk révén.

Léven a *Le Figaro* a francia jobboldal egyik vezető orgánuma, a fenti politikai dilemma nemcsak a magyar vonatkozású cikkek sokszínűségéből, hanem néha közvetlenül a szövegekből is kiolvasható. Egy 2018-as cikk például – amelyet annak jelentősége miatt választottunk be az elemzendő szövegek közé – már címében is hirdeti, hogy az európai szinten az Európai Parlamentben megjelenő Orbán-kérdés belpolitikai stratégiai kihívást jelent az akkor még Laurent Wauquiez vezette francia republikánusoknak. A lényeg így hangzik francia republikánus szempontból: „Egyszóval az LR elnökének meg kell akadályoznia, hogy az államfő elvegye tőle politikusai és tisztviselői egy részét, s hogy az RN vezetője elszívja az aktivistái és szavazói egy részét”.³² A szerző a „középút” keresésének szükségességéről értekezik, hogy – ez a kulcs – a republikánusok össze tudják tartani az európeér, illetve a nemzeti identitás és a migráció miatt aggódó bázisukat. A szerző itt helyesen azonosítja a fő kérdéseket s a témákat, amelyek miatt két oldalról nyomhatják, húzhatják az ellenfelek republikánusokat, az orbáni politika megítélése kapcsán is. Az európai szintű viták (például: „mit kell csinálnia a Néppártnak Orbánnal?”) nem egyszerűen belső stratégiai kérdések, a nyilvánosság előtt is láthatók.³³

Időben nagyjából ekkor jelenik meg az a – francia republikánusok szempontjából értelemszerűen kedvezőtlen – narratíva, amely a 2017-ben hivatalba lépett Emmanuel Macron és Orbán Viktor politikáját egymás ellenpontjaként kezeli: „Orbán miniszterelnök víziója radikálisan ellentétes Macron elnökével. Ugyanakkor van egy igazi közös pontjuk: a pártpolitikai kínálat és az egész EU megváltoztatásának akarata, egyszerre profitálva a klasszikus jobboldal szakadásaiból és Angela Merkel, a kontinentális kereszténydemokrácia mesterének bejelentett visszalépéséből”.³⁴ A szöveg írója helyesen ismeri fel az érdekközösséget, amely arra bátorította a két politikust, hogy egymást nevezzék ki fő ellenfélnek azért, hogy közös hazai és európai ellenfeleiket gyengíthessék. Nem epizodikus adalék, hogy a külpolitikai konfliktus belpolitikai szempontból mindkettejük számára hasznos. A feszültség kampányeszköz volt az 2019-

32 Tabard 2018.

33 Egy példa: Sapin 2018.

34 Mevel 2018a.

es európai parlamenti választás kampányában, s a játékba örömmel lépett bele Marine Le Pen Nemzeti Tömörülése is. A játék sikeresnek tűnt. A francia szocialistákat magába foglaló lista alig több mint 6%-ot ért el, a republikánusok pedig csak 8,48%-ot szereztek az országos szintű (egy választókerület) listás voksoláson, miközben Emmanuel Macron és Marine Le Pen pártjai végeztek nagy előnnyel az élen.³⁵

Kontextus és sorrend

Időről időre felbukkan a regionális vagy történelmi kontextus kérdése a magyar vonatkozású cikkekben, elemzésekben. Különösen érdekes ebből a szempontból egy 2018-as anyag³⁶, amely arra hívja fel a figyelmet, hogy a magyarországi folyamatokat nem lehet a történelmi háttér ismerete nélkül megérteni, és azt is világossá teszi, hogy ezt a háttérrel a Nyugat kevésbé érti, mint a Kelet. Végül a szöveg végkicsengése – utolsó megszólalója révén – azt üzeni, hogy a Nyugatnak figyelembe kell vennie a „Kelet aggodalmait” s a „Brüsszellel való egyet nem értése legitím okait”. Ez a végső soron szimpatizáló befejezés (amely rányomja bélyegét az egész szövegre, hiszen a végkicsengésre a legkönnyebb emlékeznie az olvasónak) nem rendszeres és nem tendenciaszerű. Más cikkekben olyan megszólalók vagy állítások zárják a szöveget, amelyek kritikusak az Orbán-kormányhoz. Egy 2018. május 2-án megjelent szöveg utolsó bekezdésének elején például azt olvashatjuk, hogy „az európai segítség és a volt szocialista tábor visszaélései tekintetében az Orbán-rendszer már iskolapélda”³⁷, majd a cikket Krekó Péter kritikus hangvételű nyilatkozata zárja. Időnként egyébként

35 A Raphaël Glucksmann vezette „*Envie d'Europe écologique et sociale*” nevű formáció (a „zöld” témák felé nyitó szocialisták) 6,19%-ot értek el, az ökoszocialista „*La France insoumise*” 6,31%-ot, az „*Union de la droite au centre*” formáció (a konzervatívok) François-Xavier Bellamy-val 8,48%-ot értek el. Az „*Europe écologie*” nevű zöld párt 13,48%-ot szedett össze. A macronista „*Renaissance*” lista a szavazatok 22,42%-át, a lepenista „*Prenez le pouvoir*” listája 23,34%-ot szerezte meg. (A lektor)

36 Mandeville 2018a.

37 Mevel 2018b.

nem a megszólalók, hanem a cikkszövegekből világlik ki, hogy a szerző nem osztja a magyar kormányzati érveket. Például a CEU-ügy kapcsán azt olvashatjuk, hogy a magyar kormány „inkább úgy döntött, elhiszi a saját, Soros György figurája köré épülő retorikáját”.³⁸ Nem barátságos hangvételű az a cikk sem,³⁹ amely Orbán Viktor magyar miniszterelnök washingtoni, a Fehér Házban tett látogatásáról szól, hosszan sorolva azokat a pontokat, amelyekben az Orbán–Trump ideológiai egyetértés és szimpátia ellenére sem egyezik a magyar és az amerikai fél.

Kormány és ellenzék egyensúlya

2018-tól nő az érdeklődés a magyar ellenzékkel szemben, különösen a 2018-as ellenzéki remények, illetve a 2019-es önkormányzati ellenzéki összefogás kontextusában (Márki-Zay Péter frissen megválasztott hódmezővásárhelyi polgármester is a 2018-as nyilatkozók között van). A növekedett érdeklődés érthető, ha hozzátesszük, hogy 2014-ben kormányváltási esélyt nem látott a *Le Figaro* akkori szerzője, miközben a baloldali ellenzék részéről Mesterházy Attilát „kevésbé karizmatikusnak”, Gyurcsány Ferencet pedig „nagyon népszerűtlennek” minősítette.⁴⁰ A 2018-as magyar választás tárgyalása „mélymerítést” mutat, számos olyan cikk születik, amely kormánypárti és ellenzéki magyar szavazók megszólaltatására is törekszik helyi riportok, tudósítói munkák révén. A vizsgált cikkek alapján az egész évtizedre összességében is jellemző, hogy a *Figaro* hasábjain egyszerre igyekeznek megjeleníteni kormánypárti és ellenzéki, a magyar kormánnyal szimpatizáló és nem szimpatizáló megszólalókat (a magyar kormányoldalon Trócsányi László mint nagykövet, majd a nyelvet, a francia gondolkodást jól ismerő politikus gyakori megszólaló és szerző a lap hasábjain, de kisebb mértékben Kovács Zoltán is visszatérő vendég).

38 Varga 2018b.

39 Gélie 2019.

40 Connan 2018.

Minek volt hírértéke?

Az áttekintett szövegek rímelnék előzetes várakozásainkra: nagy részük a kormány munkáját érintik. Az áttekintett szövegek között az évtized során érezhető túlsúlyban vannak az Európai Unióval, a magyar uniós politikával kapcsolatos szövegek, s a jogállami kérdések is elsősorban ebben a keretben merülnek fel. A korszak második felében jelentős, domináns a migrációs tematika. A hírszelekció logikája magyarázható azzal, hogy a francia jobboldali olvasó számára ezeknek a kérdéseknek volt hírértéke. Bajomi Lázár Péter hírértékről szóló, összefoglaló kritériumlistájára támaszkodva⁴¹ azt mondhatjuk, a tárgyalt témák kiválasztása azért történhetett, mert megfeleltek a hírérték egy vagy több kritériumának. Például a szóban forgó ügyek negativitást, konfliktust hordoznak, aktuálisak, esetlegesen normasértők (vagy normasértéshez kötődnek, akár a jogállamiság, akár az illegális határátlépés esetében). Kiemelten fontos, hogy az ügyek esetenként a francia konzervatív olvasókat is érintik. Orbán Viktor, az Európai Néppárton belüli konfliktusok, az európai integráció, a migráció dolga hazai kontextusban is vitatott, megosztó témák. Miután pedig egyes olvasók és jobboldali szavazók számára Orbán Viktor hőssé, viszonyítási ponttá vált a migráció ügyében, a személyéhez kötődő egyéb, családpolitikai hírek is érdekesek, hírértékkel bíró ügyek lettek az ideológiailag kapcsolódó olvasóközönség számára.

A magyar vonatkozású hírszelekció logikája tehát a hírérték fogalmával és kritériumaival minden bizonnyal magyarázható. Ebből az is következik, hogy a hírértékre alapozó hírszelekció mindig közönség-, lap-, hely- és időfüggő szempontokból áll össze. A következő érdekes kérdés így nem is a témaválasztásban, hanem a témák kezelésében van. Láthattuk ugyanis, hogy miközben a *Le Figaro* érezhetően kiegyensúlyozott tájékoztatásra törekszik (és mind a magyar kormánypárti, mind a magyar ellenzéki közösség segíti is ebben, azaz kap nyilatkozatokat), a magyar kormány megítélése az érdeklődés mélyülésével együtt

41 Eszerint a hírértéket növelő tényezők a negativitás, a valóidejűség, a váratlanság, a normasértés, az érintettség/fontosság/közelség, az érdekesség, a rekordok, a prominencia. Idézi: Aczél 2007.

ebben a szerkesztőségben mintha vitatott lenne. Legalábbis erre következtethetünk az időnként a főszövegekben is elő-előkerülő véleményekből. Ennek a jelenségnek a magyarázata álláspontunk szerint nem Magyarországon keresendő. A jelenség egyrészt a kortárs nyilvánosság szerkezetváltozásával, másrészt a francia jobboldali médiatér átalakulásával, harmadrészt a francia jobboldal pártpolitikai mozgásaival magyarázható.

A francia sajtó belső mozgásai

A francia médiapiac az elmúlt években reagált arra a radikalizálódásra, amelyet az online világban – az említett buborék-jelenség miatt is – megfigyelhetünk. Megjelent szélesebb körben az úgynevezett aktivista újságírás és televíziózás. A jobboldalon 2017-ben jött létre például a Vincent Bolloré üzletember nevével fémjelzett, erősen jobboldali és vitatott – a francia Fox Newsnak is tartott – Cnews az egykori i-Télé helyén. A csatorna pozícióját jellemzi, hogy a vezető arca az elnökválasztási előkampány kezdetéig Eric Zemmour publicista volt. A baloldali *Libération* egy cikke⁴² szerint a jobboldali médiatér átalakulása mögött egy kémenyen, radikálisan jobboldali, sokszor vallásos közösség volt a katalizátor, mely Hollande elnöknek a házassági egyenlőséget megvalósító választási ígérete és intézkedése⁴³ révén aktivizálódott⁴⁴ (ne felejtjük, strukturálisan idegondolhatjuk háttérként a közösségi média szerepét). A lap felhívja a figyelmet egy stratégiai töresre is: a jobboldaliak egy része a Le Pen-féle RN és a gaullista republikánu-

42 Franque 2021.

43 Az ún. „*loi Taubira*” – beteresztőjéről, az akkori igazságügyminiszterről, Christiane Taubiráról elnevezett 2013. május 17-i törvény – biztosította az azonos neműek házasságának lehetőségét. A jelszó: „*mariage pour tous*” („házasságot mindenkinek”) Hollande egyik kedvelt célkitűzése volt, más 2012-ben megfogalmazta ezt. A törvény azonban kirobantotta azt a társadalmi elégedetlenséget, amely a konzervatív/konzervatív liberális társadalom számára megteremtette a saját nyilvánosságot, a saját önszerveződési módszereket, és a „*La Manif Pour Tous*” („A tüntetés mindenké”) országos tiltakozókampányát. (A lektor)

44 A radikalizáció szintje és minősítése nyilvánvalóan részben politikai értelmezés kérdése, de az biztos, hogy a vallásos kötődésű jobboldali politika ekkor némileg felerősödött a laikus Franciaországban.

sok jobboldali unióját támogatja mint stratégiát (márpedig tegyük hozzá, ez az unióstratégia a republikánusok által az elmúlt húsz–harminc évben követett stratégiától alapvetően különbözik, s a konfliktus éppenséggel magyarázhatja, hogy az évtized során miért vonakodtak a republikánus vezetők egyre inkább a „köz-társasági front”, a Le Pen ellenes összefogás gondolatától). A házassági egyenlőség ellen küzdő mozgalom az évtized során (2012–2017) érezhetően felkavarta a „katolikus szavazat” körüli dilemmákat és a jobboldal stratégiai kérdéseit, erről nemcsak a sajtó, hanem a szakirodalom is tudósít.⁴⁵ Amit a *Libération* nem feltétlenül említ, de érdekes számunkra, hogy a házassági egyenlőséggel szembeni mozgalomból kisarjadó *Sens commun* platform megjelenése, erőteljes hatása és lobbriereje a 2016–2017-es Fillon-kampányra, illetve a platform esetleges kormányzati szerepe komoly belső vitákat generált a republikánus jobboldalon belül, ráadásul erről a kampány alatt nyilvánosan értesülhettünk.⁴⁶ Az idézett *Libé*-cikk mindazonáltal ezzel a folyamattal, és ennek az olvasói és újságírói közönségnek az igényeivel magyarázza a FigaroVox nevű vélemény- és vitaplatform létrehozását a *Figaro* környékén, ahol megjelenhetnek a keményebb, karcosabb jobboldali vélemények is. Mint írják, a *Le Figaro* tulajdonosa, a Dassault-család⁴⁷ mérsékelt gaulle-ista, azaz sok tulajdonosi, újságírói és olvasói igény között kell egyensúlyt találnia a szerkesztőségnek. Ennek az egyensúlyozásnak az eszköze a FigaroVox vitaplatform, ahol az identitárius és aktivista újságírás nagyobb szerepet kaphat, szólhat a melegházassággal mobilizált radikálisabb közönséghez is, bizonyos viták tematizálásával pedig kiegyensúlyozhatja az online és print napilap mérsékelt, „baloldalbibbra” pozicionált álláspontjait.

45 Raison du Cleuziou 2017.

46 Meteyer 2017.

47 A család története Marcel Ferdinand Bloch (1892–1986) nevével kezdődik. Az aeronautikai mérnök a két világháború között a francia repülőgép-gyártás meghatározó alakja lett. Zsidó származása és a Vichy-rezsimmel való együttműködés megtagadása miatt internálták Buchenwaldba. Szabadulása után néhány évvel nevet változtatott (Dassault) és áttért a katolikus vallásra. Politikai meggyőződése De Gaulle tábornokhoz fűzte. A család 1929-ben alapította a Groupe Industriel Marcel Dassault csoportot, amelynek ma is meghatározó ereje a repülőgépgyártás (1945 óta több mint 10 000 eladott jármű, köztük a Mirage és a Rafale vadászrepülő), ám emellett a Le Figaro lapcsalád és az Immobilière Dassault (párizsi ingatlanokat forgalmazó cég) is jelentős szerepet játszik. (A lektor)

A nehezen kereshető Voxon zajló viták áttekintése céljából Google-keresést folytattunk az alábbi keresőkifejezéssel: „Hongrie site:https://www.lefigaro.fr/vox.” Mivel a Vox 2014-ben indult,⁴⁸ mennyiségileg nehéz érdemben vizsgálni a 2015 előtti és utáni cikkeket. Az *Hongrie* szót címükben is hordozó cikkek között mindenesetre 2015. december 31 előtt három szöveg érintett,⁴⁹ ezek a schengeni rendszer és a migráció viszonyát, illetve a populizmus kérdését tárgyalják, a harmadik pedig arra int, hogy a magyarokat nem lehet évszázados traumák után nyugalomra inteni vagy kollektív terápiába küldeni. A 2015 utáni magyar vonatkozású cikkek között a szuverenizmus, a populizmus, a jogállam, az EU és természetesen a migráció is jellemző tematikák. Sokszor azonban ezek is árnyalt szövegek, bár üzenetet közvetítő vélemény-cikkek. Egy *Orbán Viktor nem az ördög* című anyag⁵⁰ például, miközben európai bűnbaknak nevezi a magyar miniszterelnököt, migrációs politikáját „ritka erőszakosnak” minősíti, majd értekezik a demokratikus legitimációjáról és a szuverenitásról, no meg arról, hogy bár Magyarország nem a nyílt demokrácia mintapéldánya, de azért nem is Szaúd-Arábia. Az árnyaltság tehát még a radikálisabb platformnak számító Voxon is megmutatkozik: egymás mellett található az olyan cikkek, amelyek azt üzenik, hogy az Európai Unió kifogásai jogosak a magyar és a lengyel kormánypolitika kapcsán,⁵¹ s az olyan Zemmour-publicisztikák, amelyek az orbáni illiberalizmus téziséét ünneplik⁵². Ugyancsak megtalálható a sorban Károlyi György egykori nagykövet cikke⁵³ (*Illiberális demokrácia: amit Orbán mondani akart*), vagy éppen egy, a magyar történelmi háttérrel magyarázó anyag.⁵⁴ Vagyis ahogy a *Le Figaro* számára is az egyensúlyozás a kulcskérdés, úgy a *FigaroVoxon* megjelenő véleményekben is érezhető a kiegyensúlyozási és szólásszabadság-biztosítási szándék, lévén ez a jobboldali közösség összetartásának a rövid távú eszköze.

48 Debouté 2014.

49 Devecchio 2014., Combaz 2015., Vulpillières 2015.

50 Tetreau 2018.

51 Couturier 2020.

52 Zemmour 2018.

53 Károlyi 2018.

54 Yacoub 2018.

Zárszó

2021 májusában Hubert Védrine volt francia külügyminiszter egy magyarországi konferencián arról beszélt, hogy „a francia polgárok többsége a hazai viszonyokról kialakított véleményét vetíti a kontinens közös ügyeire is”.⁵⁵ Ez a tézis a magyar ügyek sajtómegítelésére is állhat, legalábbis esettanulmányunk alátámasztja ezt az érvelést. A Magyarországról, a magyar kormány tevékenységéről a *Le Figaró*ban írottak – még egy viszonylag kis elemszámú mintavétel révén is látszik – visszatükrözik a francia belpolitikai viszonyokat és jobboldali dilemmákat. Az egyensúlyozások és hangsúly-eltolódások legalább annyit mondanak a francia média- és politikai viszonyok változásairól, a francia jobboldaliság helyzetéről, mint Magyarországról, a magyar kormány politikájáról, s annak francia (ideológiai) értékeléséről. Minden bizonnyal hasonló logikájú eredményekre jutnánk, ha a centrista vagy a baloldali lapokat vizsgálnánk, esetleg a kifejezetten és vállaltan aktivista média orgánumait vennénk górcső alá.

A sajtókínálat követi a keresletet, a francia jobboldali kereslet pedig részben megosztott, részben radikálisabb, mint korábban. A média azonban alakítja is ugyanezt a keresletet. Hatással lehet a választók gondolkodására, illetve az aktivista újságírás és televíziózás erősítheti a politikai homofília és az online buborékok létező hatását. A francia republikánusok számára (és a másik oldalon a francia Szocialista Párt számára) ez nagy kihívás, hiszen így egyre nehezebbé válik a globalizációs kérdések mentén „törő” bázisaik összetartása. E sorok írásakor a republikánus mozgalom a Macron-kompatibilisnek tartott Valérie Pécresse-től⁵⁶ a

55 Nke 2020.

56 Valérie Pécresse (1967–) egyetemi oktató, többszörös miniszter, Chirac elnöki tanácsadója. A Soyons Libres jobbközép-liberális párt alapító elnökeként 2019. június 5-én kivált a Les Républicains formációjából. Ennek ellenére 2021 októberében visszalépett a Les Républicains-pártba, és elérte 2021. december 4-én, hogy ő legyen a párt köztársaságielnökjelöltje. Önmagát mint „2/3 Merkel és 1/3 Thatcher” keverékét határozta meg. (A *lektor*)

Zemmour⁵⁷-kompatibilis Éric Ciottiig⁵⁸ tart, s ha a globalizációs és identitás-kérdések maradnak a nemzeti szinten domináns kérdések, akkor ez a koalíció már középtávon is nehezen maradhat együtt.⁵⁹ A magyar kérdés kapcsán megfigyelhető egyensúlyozás és többszólamú kommunikáció tehát nemcsak a *Le Figaro* és a *Vox* szerkesztőségi, olvasói, üzleti környezetében, hanem abban a szélesebb politikai közösségben is relevanciával bír, amelyhez a lap hagyományosan kötődik.

Ahogy a magyarországi Franciaország-kép is magyar szűrőkön (történelmi tapasztalatokon, magyar belpolitikai és ideológiai pozíciókon, narratívákon) át alakul, ez fordítva is igaz. A franciák – vagy egy-egy csoportjuk – éppen úgy saját dilemmáikat, előítéleteiket, tapasztalataikat, narratíváikat vetítik ki Magyarországra, mint ahogy a magyarok is teszik, amikor a „szabadság, egyenlőség, testvériség” hazájáról, a köztársaságról, a francia társadalomról, bevándorlásról, Trianonról és Clémenceau-ról vagy közelebb lépve Nicolas Sarkozy-ról, François Hollande-ról, Emmanuel Macronról vagy másokról gondolkodnak. A kép tehát, amelyet látunk, visszatükrözi az alkotókat.

57 Éric Zemmour (1958–) bevándorolt berber zsidók gyermeke, aki politikatudományi tanulmányait követően médiakariert épített fel, majd sikeres szerző lett különböző, politikai témájú könyveivel. Zemmourt többször elítélték szókimondó stílusa miatt, iszlámmellenesség és rasszizmus vádjával. Ennek dacára a mostanra saját pártot is (Reconquête) alapító, szélsőjobboldalinak tartott jelölt lehet a legfontosabb szereplője a 2022-es elnökválasztásnak. (*A lektor*)

58 Éric Ciotti (1965–), Nizzában született gaullista politikus, aki a december 4-i elnökjelölő kongresszuson csak második lett Péresse mögött. Vereségét követően ötven párttársával együtt kilépett és létrehozta az „A doite!” („Jobbra át!”) pártot. A lepenista RN-nel elképzelhetőnek tartja az együttműködést, ez a karakteres álláspontja okozta a közepet és a radikálisokat egyaránt megszólítani kívánó Péressel szembeni kudarcát. (*A lektor*)

59 Nemcsak a győztes személye a 2022-es elnökválasztás tétje, hanem a pártstruktúra alakulása is: egy esetleges republikánus győzelem természetesen újra aktivizálná a bal–jobb törésvonalat nemzeti szinten, nehéz vagy legalábbis nehezebb helyzetbe hozva a 2017 óta domináns centristákat és a radikális jobboldalt.

HIVATKOZOTT IRODALOM

- ACPM 2021a.** ACPM: *Classement Audience Presse Quotidienne Nationale 2021 V4*, <https://www.acpm.fr/Les-chiffres/Audience-Presses/Resultats-par-etudes/OneNext2/Presse-Quotidienne-Nationale?> (letöltés időpontja:2022. június 20.)
- ACPM 2021b.** ACPM: *Classement des Sites, octobre 2021.*, <https://www.acpm.fr/Les-chiffres/Frequentation-Sites-et-Applications/Classement-des-Sites>. (letöltés időpontja:2022. június 20.)
- Aczél 2007.** Aczél, Petra: A hír mint értékrend reprezentáció. In: *Az Eszterházy Károly Főiskola Tudományos Közleményei. Tanulmányok a médiatudományok köréből*. Szerk. Andok Mónika, Eger, 2007. 32-43.
- Bizet-Gattolin-Leconte 2020.** Bizet, Jean – André Gattolin – Jean-Yves Leconte: *Sur les relations de la Hongrie avec l'Union européenne*, 2020, <http://www.senat.fr/rap/r20-146/r20-146.html>. (letöltés időpontja:2022. június 20.)
- Boichot 2021.** Boichot, Loris, À six mois de la présidentielle, la société française plus à droite que jamais. *Fondapol*. 2021. <https://www.fondapol.org/dans-les-medias/a-six-mois-de-la-presidentielle-la-societe-francaise-plus-a-droite-que-jamais/>.(letöltés időpontja:2022. június 20.)
- Fourquet 2018.** Fourquet, Jerome, *Le nouveau clivage*, Cerf, 2018.
- Gougou-Perisco 2017.** Gougou, Florent – Simon Perisco: A new party system in the making? The 2017 French presidential election. In: *French Politics* 15/3, 303–321.1. DOI-azonosító: <https://doi.org/10.1057/s41253-017-0044-7>
- NKE 2021.** Nemzeti Közszerológati Egyetem: *A Visegrádi Együttműködés szerepe Európa jövőjének alakításában*, <https://sti.uni-nke.hu/hirek/2021/05/13/a-visegradi-egyuttmukodes-szerepe-europa-jovojenek-alakitasaban>. (letöltés időpontja:2022. június 20.)
- Raison du Cleuziou 2017.** Raison du Cleuziou, Yann: Définir le vote catholique légitime Un enjeu de pouvoir religieux et politique. *Études*. 2017/7-8. 65-76. Doi-azonosító: <https://doi.org/10.3917/etu.4240.0065>

HIVATKOZOTT KORABELI SAJTÓ

- AFP 2012.** AFP: Orsay: l'ambassadeur hongrois convoqué. *Le Figaro*, 2012. április 6. <https://www.lefigaro.fr/flash-eco/2012/04/06/97002-20120406FILWWW00571-orsay-l-ambassadeur-hongrois-convoque.php>. (letöltés időpontja:2022. június 20.)
- AOF 2021.** AOF (Agence Option Finance): SODEXO : la Hongrie définitivement obligée de verser 73 millions d'euros. *Le Figaro (Bourse)*, 2021. május 25. <https://bourse.lefigaro.fr/actu-conseils/sodexo-la-hongrie-definitivement-obligee-de-verser-73-millions-d-euros-20210525>. (letöltés időpontja:2022. június 20.)
- Barotte 2019.** Barotte, Nicolas: Viktor Orban: du héros du printemps démocratique hongrois au champion de l'illibéralisme. *Le Figaro*, 2019. március 21. <https://www.lefigaro.fr/international/2019/03/20/01003-20190320ARTFIG00210-viktor-orban-du-heros-du-printemps-democratique-hongrois-de-1989-au-champion-de-l-illiberalisme.php>. (letöltés időpontja:2022. június 20.)
- Barral 2019.** Barral, Clémence: Pour stimuler sa natalité, la Hongrie offre 30.000 euros aux couples faisant trois enfants. *Le Figaro*. 2019. július 31. <https://www.lefigaro.fr/international/pour-stimuler-sa-natalite-la-hongrie-offre-30-000-euros-aux-couples-faisant-trois-enfants-20190731>. (letöltés időpontja:2022. június 20.)
- Changarnier 2020.** Changarnier, Victoire: La Hongrie de Viktor Orban rend gratuits les traitements contre l'infertilité. *Le Figaro*. 2020. január 10. <https://www.lefigaro.fr/international/la-hongrie-de-viktor-orban-rend-gratuits-les-traitements-contre-l-infertilite-20200110>. (letöltés időpontja:2022. június 20.)
- Combaz 2015.** Combaz, Christian: Crise des migrants : une petite histoire de la Hongrie. *Le Figaro / Vox*. 2015. szeptember 17. <https://www.lefigaro.fr/vox/monde/2015/09/17/31002-20150917ARTFIG00129-crise-des-migrants-une-petite-histoire-de-la-hongrie.php>. (letöltés időpontja:2022. június 20.)
- Connan 2018.** Connan, Julie: La Hongrie s'apprête à conforter le populiste Viktor Orban. *Le Figaro*. 2018. április 4. <https://www.lefigaro.fr/international/2014/04/04/01003-20140404ARTFIG00267-la-hongrie-s-apprete>

a-conforter-le-populiste-viktor-orban.php. (letöltés időpontja:2022. június 20.)

Couturier 2020. Couturier, Brice: «Les institutions européennes ont des griefs fondés contre Budapest et Varsovie». *Le Figaro / Vox*. 2020. december 28. <https://www.lefigaro.fr/vox/monde/les-institutions-europeennes-ont-des-griefs-fondes-contre-budapest-et-varsovie-20201228>. (letöltés időpontja:2022. június 20.)

Debouté 2014. Debouté, Alexandre: Le Figaro lance la plate-forme de débats FigaroVox. *Le Figaro*. 2014. február 3. <https://www.lefigaro.fr/medias/2014/02/03/20004-20140203ARTFIG00346-le-figaro-lance-la-plate-forme-de-debats-figarovox.php>. (letöltés időpontja:2022. június 20.)

Devecchio 2014. Devecchio, Alexandre: Victoire de Viktor Orban: pourquoi les populistes ont-ils tant de succès? *Le Figaro / Vox*. 2014. április 8. <https://www.lefigaro.fr/vox/politique/2014/04/08/31001-20140408ARTFIG00097-victoire-de-viktor-orban-pourquoi-les-populistes-ont-ils-tant-de-succes.php>. (letöltés időpontja:2022. június 20.)

Donadio, Rachel 2013. Donadio, Rachel: En Hongrie, un opéra contre l'antisémitisme. *Le Figaro*. 2013. november 4., <https://www.lefigaro.fr/monfigaro/2013/11/04/10001-20131104ARTFIG00358-en-hongrie-un-opera-contre-l-antisemitisme.php>. (letöltés időpontja:2022. június 20.)

Franque 2021. Franque, Adrien, Au «Figaro», la maison des droites face au cas Eric Zemmour. *Libération*. 2021. november 16. [https://www.liberation.fr/economie/au-figaro-la-maison-des-droites-face-au-cas-eric-zemmour-20211116_SHFBGAUEGJE6FIY6NRUPHESLEY/?\(letöltés időpontja:2022. június 20.\)](https://www.liberation.fr/economie/au-figaro-la-maison-des-droites-face-au-cas-eric-zemmour-20211116_SHFBGAUEGJE6FIY6NRUPHESLEY/?(letöltés_időpontja:2022.június_20.))

Gélie 2019. Gélie, Philippe: Donald Trump reçoit l'homme de la «Hongrie d'abord». *Le Figaro*. 2019. május 13. <https://www.lefigaro.fr/international/trump-recoit-l-homme-de-la-hongrie-d-abord-20190513>. (letöltés időpontja:2022. június 20.)

Hubaut 2020. Hubaut, Leonor: La Hongrie et la Pologne s'éloignent encore des valeurs communes de l'UE. *Le Figaro*. 2020. április 28. <https://www.lefigaro.fr/international/la-hongrie-et-la-pologne-s-eloignent-encore-des-valeurs-communes-de-l-ue-20200428>. (letöltés időpontja:2022. június 20.)

- Károlyi 2018.** Károlyi, Georges: «Démocratie illibérale» : ce que Viktor Orban a voulu dire. *Le Figaro / Vox*. 2020. április 12. <https://www.lefigaro.fr/vox/politique/2018/04/12/31001-20180412ARTFIG00094-democratie-illiberale-ce-que-viktor-orban-a-voulu-dire.php>. (letöltés időpontja:2022. június 20.)
- Kovacs 2016.** Kovacs, Stéphane: Ces Allemands qui fuient leur pays pour s'installer en Hongrie. *Le Figaro*. 2016. október 23. <https://www.lefigaro.fr/international/2016/10/23/01003-20161023ARTFIG00110-ces-allemands-qui-fuient-leur-pays-pour-s-installer-en-hongrie.php>. (letöltés időpontja:2022. június 20.)
- Kovacs 2010a.** Kovacs, Stéphane: Robert Fico : «La Hongrie exporte sa peste brune». *Le Figaro*. 2010. június 3. <https://www.lefigaro.fr/international/2010/06/03/01003-20100603ARTFIG00792-robert-fico-la-hongrie-exporte-sa-peste-brune.php>. (letöltés időpontja:2022. június 20.)
- Kovacs 2010b.** Kovacs, Stéphane: La Hongrie prend la tête de l'UE pour six mois. *Le Figaro*. 2010. december 30. <https://www.lefigaro.fr/international/2010/12/30/01003-20101230ARTFIG00584-la-hongrie-prend-la-tete-de-l-ue-pour-six-mois.php>. (letöltés időpontja:2022. június 20.)
- Le Figaro 2019.** Le Figaro: Hongrie: le cadeau de Viktor Orban aux familles nombreuses. *Le Figaro*. 2019. február 11. <https://www.lefigaro.fr/international/2019/02/11/01003-20190211ARTFIG00208-hongrie-le-cadeau-de-viktor-orban-aux-familles-nombreuses.php>. (letöltés időpontja:2022. június 20.)
- Mandeville 2018a.** Mandeville, Laure: En Hongrie, au cœur des passions identitaires d'Europe centrale. *Le Figaro*. 2018. április 17. <https://www.lefigaro.fr/international/2018/04/17/01003-20180417ARTFIG00270-quand-les-passions-identitaires-enflamment-l-europe-centrale.php>. (letöltés időpontja:2022. június 20.)
- Mandeville 2018b.** Mandeville, Laure: Hongrie : un troisième mandat pour Viktor Orban. *Le Figaro*. 2018. április 8. <https://www.lefigaro.fr/international/2018/04/08/01003-20180408ARTFIG00214-hongrie-un-troisieme-mandat-pour-viktor-orban.php>. (letöltés időpontja:2022. június 20.)
- Meteyer 2017.** Meteyer, Madeleine: Les juppéistes ne veulent pas que la ligne de Sens Commun s'impose. *Le Figaro*. 2017. április 19. <https://www.lefigaro.fr/elections/presidentielles/2017/04/19/35003-20170419ARTFIG00137-sens->

commun-au-gouvernement-une-perspective-qui-embarrasse-les-juppeistes.php. (letöltés időpontja:2022. június 20.)

Mevel 2018a. Mevel, Jean-Jacques: Hongrie : la victoire d'Orban marque une vision de l'UE frontalement opposée à celle de Macron. *Le Figaro*. 2018. április 9. <https://www.lefigaro.fr/international/2018/04/09/01003-20180409ARTFIG00289-la-victoire-d-orban-marque-une-vision-de-l-ue-frontalement-opposee-a-celle-de-macron.php>. (letöltés időpontja:2022. június 20.)

Mevel 2018b. Mevel, Jean-Jacques: L'Union européenne menace de couper les vivres à la Hongrie de Viktor Orban. *Le Figaro*. 2018. május 2. <https://www.lefigaro.fr/international/2018/05/02/01003-20180502ARTFIG00320-l-union-europeenne-menace-de-couper-les-vivres-a-la-hongrie-de-viktor-orban.php>. (letöltés időpontja:2022. június 20.)

Mevel 2018c. Mevel, Jean-Jacques: Hongrie : Viktor Orban, le franc-tireur populiste qui défie l'Europe entière. *Le Figaro*. 2018. február 22. <https://www.lefigaro.fr/international/2018/02/22/01003-20180222ARTFIG00324-hongrie-viktor-orban-le-franc-tireur-populiste-qui-defie-l-europe-entiere.php>. (letöltés időpontja:2022. június 20.)

Picard 2011. Picard, Maurin: La Hongrie adopte une Constitution très controversée. *Le Figaro*, 2011. április 18. <https://www.lefigaro.fr/international/2011/04/18/01003-20110418ARTFIG00599-la-hongrie-adopte-une-constitution-tres-controversee.php>. (letöltés időpontja:2022. június 20.)

Reuters 2018. Macron replaces Hungary ambassador after pro-Orban memo leaked. *Reuters*. 2018. július 2. <https://www.reuters.com/article/us-france-diplomacy-idUSKBN1JS0L6>. (letöltés időpontja:2022. június 20.)

Reuters 2018. Rousselin, Pierre: Bravo la Belgique, attention Hongrie. *Le Figaro*. 2010. december 30. <https://www.lefigaro.fr/mon-figaro/2010/12/30/10001-20101230ARTFIG00574-bravo-la-belgique-attention-hongrie.php>. (letöltés időpontja:2022. június 20.)

Rovan 2020. Rovan, Anne: Ursula von der Leyen rappelle à l'ordre la Hongrie d'Orban. *Le Figaro*. 2020. március 31. <https://www.lefigaro.fr/international/ursula-von-der-leyen-rappelle-a-l-ordre-la-hongrie-d-orban-20200331>. (letöltés időpontja:2022. június 20.)

- Sapin 2018.** Sapin, Charles: Brice Hortefeux: «Mettre Viktor Orban dehors, c'est renforcer les extrémismes». *Le Figaro*. 2018. szeptember 24. <https://www.lefigaro.fr/politique/2018/09/24/01002-20180924ARTFIG00401-brice-hortefeux-mettre-viktor-orban-dehors-c-est-renforcer-les-extremismes.php>. (letöltés időpontja:2022. június 20.)
- Soós 2018.** Soós, Eszter Petronella: A francia nagykövét és a jereváni rádió esete: nem, nem azért távozik. *Franciapolitika*. 2018. július 1. <http://www.franciapolitika.com/2018/07/01/a-francia-nagykovet-es-a-jerevani-radio-esete-nem-nem-azert-tavozik/>. (letöltés időpontja:2022. június 20.)
- Tabard 2018.** Tabard, Guillaume: «Le cas Orban illustre le casse-tête des Républicains». *Le Figaro*. 2018. szeptember 13. <https://www.lefigaro.fr/politique/2018/09/13/01002-20180913ARTFIG00348-guillaume-tabard-le-cas-orban-illustre-le-casse-tete-des-republicains.php>. (letöltés időpontja:2022. június 20.)
- Tetreau 2018.** Tetreau, Edouard: «Viktor Orban n'est pas le diable». *Le Figaro / Vox*. 2018. november 13. <https://www.lefigaro.fr/vox/societe/2018/11/13/31003-20181113ARTFIG00388-viktor-orban-n-est-pas-le-diable.php>. (letöltés időpontja:2022. június 20.)
- Thédrel 2013a.** Thédrel, Arielle: La Hongrie châtie trois meurtriers de Roms. *Le Figaro*, 2013. augusztus 6. <https://www.lefigaro.fr/international/2013/08/06/01003-20130806ARTFIG00396-la-hongrie-chatie-trois-meurtriers-de-roms.php>. (letöltés időpontja:2022. június 20.)
- Thédrel 2013b.** Thédrel, Arielle: Hongrie: Viktor Orban met l'extrême droite à l'honneur. *Le Figaro*, 2013. március 18. <https://www.lefigaro.fr/international/2013/03/18/01003-20130318ARTFIG00412-hongrie-viktor-orban-met-l-extreme-droite-a-l-honneur.php>. (letöltés időpontja:2022. június 20.)
- Trócsányi 2012.** Trócsányi László: La Hongrie est-elle encore un État de droit ? *Le Figaro*, 2012. január 8. <https://www.lefigaro.fr/mon-figaro/2012/01/08/10001-20120108ARTFIG00148-la-hongrie-est-elle-encore-un-etat-de-droit.php>. (letöltés időpontja:2022. június 20.)
- Varga 2018a.** Varga, Thibault: Hongrie: l'aide aux réfugiés criminalisée. *Le Figaro*. 2018. június 21. <https://www.lefigaro.fr/international/2018/06/21/0>

1003-20180621ARTFIG00345-hongrie-l-aide-aux-refugies-criminalisee.php. (letöltés időpontja:2022. június 20.)

Varga 2018b. Varga, Thibault: L'université fondée par George Soros chassée de Hongrie. *Le Figaro*. 2018. december 3. <https://www.lefigaro.fr/international/2018/12/03/01003-20181203ARTFIG00296-l-universite-fondee-par-george-soros-chassee-de-hongrie.php>. (letöltés időpontja:2022. június 20.)

Vulpillières 2015. Vulpillières, Eléonore de: La Hongrie respecte-t-elle le droit européen ? *Le Figaro / Vox*. 2015. szeptember 25. <https://www.lefigaro.fr/vox/societe/2015/09/25/31003-20150925ARTFIG00349-la-hongrie-respecte-t-elle-le-droit-europeen.php>. (letöltés időpontja:2022. június 20.)

Yacoub 2018. Yacoub, Joseph: Comprendre la Hongrie avec l'historien Joseph Yacoub. *Le Figaro / Vox*. 2018. július 6. <https://www.lefigaro.fr/vox/histoire/2018/07/06/31005-20180706ARTFIG00372-comprendre-la-hongrie-avec-l-historien-joseph-yacoub.php>. (letöltés időpontja:2022. június 20.)

Zemmour 2018. Zemmour, Eric: «À l'est, du nouveau». *Le Figaro / Vox*. 2018. április 13. <https://www.lefigaro.fr/vox/monde/2018/04/13/31002-20180413ARTFIG00010-eric-zemmour-l-est-du-nouveau.php>. (letöltés időpontja:2022. június 20.)

An image of Hungary or a self-portrait? A case study from 2010-2020

ABSTRACT: Due to the lack of proper historic distance and with no diplomatic archives available yet, it is impossible to properly assess the image that recent French presidents and governments have had of contemporary Hungary. We can however turn to open sources, like press articles to assess the idea that editorial boards and journalists have of Hungary. Reviewing editorial boards, of course, produces a partial analysis, but further investigations might just add up to a fuller and broader picture. In this case study, therefore, we ran over the Hungary-related articles of French right-wing journal *Le Figaro*. As it turns out, the image is as much a French self-portrait as a Hungarian portrait. The phenomenon can be explained with political and business-related internal challenges of the French right-wing movement.

KEYWORDS: Le Figaro, case study, sovereignism, conservatism, right, media, news values

Une image de la Hongrie ou un autoportrait ? Une étude de cas (2010-2020)

RÉSUMÉ: En raison du manque de distance historique appropriée, en l'absence d'archives diplomatiques disponibles, il est impossible d'évaluer correctement l'image que les récents présidents et gouvernements français ont eu sur la Hongrie contemporaine. On peut cependant se tourner vers des sources ouvertes, comme des articles de presse pour évaluer l'idée que certaines rédactions et journalistes se font de la Hongrie. Y jeter un coup d'œil, bien sûr, ne peut produire qu'une analyse partielle. Mais plusieurs analyses partielles pourraient s'élever à une image plus complète et plus étendue. Dans cette étude de cas, nous examinons donc les articles liés à la Hongrie, parus entre 2010-2020, dans le quotidien de centre-droite *Le Figaro*. Il s'avère que l'image est autant un autoportrait français qu'un portrait de la Hongrie. Le phénomène s'explique par des défis internes politiques et commerciaux de la droite française.

MOTS - CLÉS: Le Figaro, étude de cas, souverainisme, conservatisme, droite, média, valeur de l'information.